

İstanbul Eğitim Dergisi, 2026

Sayı.4 Sayfa.79-109

Araştırma Makalesi

doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1916168

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının Analizi

Hatice Cücü^{1*}, Serap Çimşir²

¹Sorumlu yazar, Millî Eğitim Bakanlığı, Tuzla Bilim ve Sanat Merkezi, İstanbul, Türkiye

haticedurmazcucu@gmail.com 0000-0002-9605-4411

²Millî Eğitim Bakanlığı, Ataşehir Mehmet Akif Ersoy İlkokulu, İstanbul, Türkiye 0000-0002-6876-0087

Makale Geliş Tarihi:25/03/2026

Makale Kabul Tarihi:28/06/2026

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 2024 yılından itibaren kademeli olarak uygulamaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin 21. yüzyıl becerileri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisi kapsamında incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmada verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmış, ayrıca MAXQDA programı aracılığı ile analizler yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 21. yüzyıl becerilerinin alt boyutları kapsamında incelendiğinde öğrenme ve yenilik becerilerinde eleştirel düşünme/problemler çözme ve iletişim/iş birliği becerilerinin daha fazla yer aldığı, yaratıcılık ve yenilenme becerisinin ise oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı belirlenmiştir. Yaşam ve kariyer becerilerinde sosyal/kültürlerarası becerilerin daha fazla yer aldığı, liderlik/sorumluluk, üretkenlik/sorumluluk, girişim/özyönetim, esneklik/uyum becerilerinin ise oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı belirlenmiştir. Bilgi/medya/teknoloji becerilerinde ise bilgi okuryazarlığı becerisinin daha fazla yer aldığı, medya okuryazarlığı ve bilgi/iletişim teknoloji yeterliğinin ise oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı belirlenmiştir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi çerçevesinde sınıf düzeylerine göre gerçekleştirilen analiz sonucunda Hayat Bilgisi dersi 1. ve 2. sınıf düzeyinde bilgi boyutunda olgusal bilginin, bilişsel süreç boyutunda anlama boyutunun; 3. sınıf düzeyinde bilgi boyutunda kavramsal bilginin, bilişsel süreç boyutunda anlama boyutunun yer aldığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili literatür açısından tartışılmış, uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, hayat bilgisi öğretim programı, 21. yüzyıl becerileri, yenilenmiş bloom taksonomisi, doküman analizi.*

Atıf bilgisi: Cücü, H. ve Çimşir, S. (2026). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hayat bilgisi dersi öğretim programı öğrenme çıktıları analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, (4), 79-109. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1916168>

İntihal: *Bu makalenin benzerlik oranı [intihal.net](https://www.intihal.net) ile kontrol edilmiş olup incelemesi en az iki hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik ilkesi ile gerçekleştirilmiştir.*

Telif hakkı: *Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmalarını [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) kapsamında yayımlanmaktadır.*

Analysis of the Learning Outcomes of of the Life Studies Course Curriculum in the Türkiye Century Education Model

Hatice Cucu^{1*}, Serap Cimsir²

^{1*} Corresponding author, Ministry of National Education, Tuzla Science and Art Centre, Istanbul, Türkiye

haticedurmazcucu@gmail.com 0000-0002-9605-4411

²Ministry of National Education, Atasehir Mehmet Akif Ersoy Primary School, Istanbul, Türkiye

 0000-0002-6876-0087

Date of submission:25/03/2026

Date of acceptance:28/06/2026

Abstract

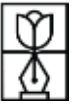
The purpose of this study is to analyze the learning outcomes and process components of the Life Studies Course Curriculum within the Türkiye Century Education Model, which has been gradually implemented in Turkey since 2024, in terms of 21st century skills and the Revised Bloom's Taxonomy. The research was conducted using document analysis, one of the qualitative research methods. Descriptive analysis was utilized in the analysis of the data, and analyses were also carried out through the MAXQDA software program. According to the findings of the study, when the Life Studies Course Curriculum of the Turkey's Century Maarif Model is examined within the scope of the sub-dimensions of 21st century skills, it is determined that critical thinking/problem solving and communication/collaboration skills are more prominently represented under learning and innovation skills, whereas creativity and innovation skills are included at a considerably limited level. Under life and career skills, social/intercultural skills are more extensively represented, while leadership/responsibility, productivity/accountability, initiative/self-direction, and flexibility/adaptability skills are found to be included at a considerably limited level. In the area of information/media/technology skills, information literacy skills are more prominently represented, whereas media literacy and information/communication technology competency are included at a considerably limited level. As a result of the analysis conducted according to grade levels within the framework of the Revised Bloom's Taxonomy, it is determined that at the 1st and 2nd grade levels of the Life Studies course, factual knowledge is predominant in the knowledge dimension and understanding is predominant in the cognitive process dimension; at the 3rd grade level, conceptual knowledge is predominant in the knowledge dimension and understanding is predominant in the cognitive process dimension. The findings obtained are discussed in the light of the relevant literature, and recommendations are presented for practitioners and researchers.

Keywords: Türkiye Century Education Model, life studies course curriculum, 21st century skills, the revised bloom's taxonomy, document analysis.

Cite as: Cucu, H., & Cimsir, S. (2026). Analysis of the learning outcomes of the life studies course curriculum in the Türkiye Century Education Model. *Istanbul Education Journal*, (4), 79-109. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1916168>

Plagiarism: This article's similarity rate is checked via intihal.net, and its review is carried out by at least two reviewers using the double-blind peer review principle.

Copyright: Authors own the copyright to their work published in the journal under the [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License \(CC BY NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Giriş

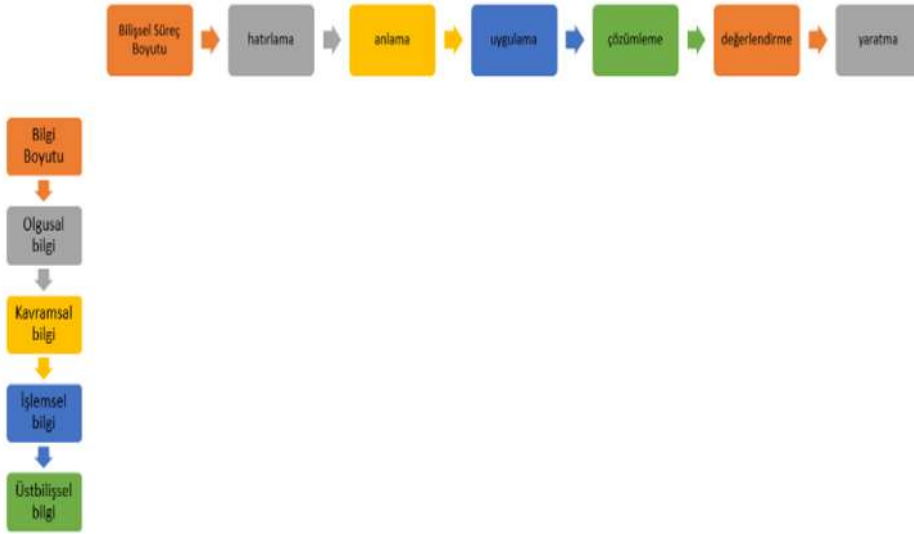
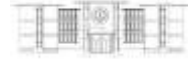
Her geçen gün şaşırtıcı bir hızla gelişmekte olan bilim ve teknoloji, farklı nitelik ve becerilere sahip bireylerin gelişimini de zorunlu hâle getirmektedir. Bu zorunluluğun doğurduğu ihtiyaçların giderilmesinde yaşanan aksaklıklar; mesleki hayatta öngörülen değişimle birlikte işgücünde ihtiyaç duyulan becerilerin tartışılmasına, sınıflandırılmasına ve adlandırılmasına imkân sağlamaktadır. İçinde bulunulan yüzyılda çağın gerekliliği olan beceriler 21. yüzyıl becerileri olarak nitelenerek birçok araştırmaya konu olmuş ve farklı beceri çerçeveleri ortaya çıkarılmıştır. İlgili literatürde 21. yüzyıl becerilerine dair farklı tanımlamaların olduğu, henüz ortak bir ifadenin bulunmadığı ve çalışmaların devam ettiği görülmektedir (Ananiadou ve Claro, 2009; Joynes ve ark., 2019; Lamb ve ark., 2017).

Gelişen teknoloji, yaşanan ekonomik/siyasi değişimler ve hızla yaşanan küreselleşme süreci neticesinde bu değişime uyum sağlayabilecek yetişkinlerin hangi becerilere sahip olması gerektiği üzerine çalışmalar yapan farklı kuruluşlar da bulunmaktadır (Binkley ve ark., 2011). Bu kuruluşlardan bazıları; EnGauge 21st Century Skills (2003), International Society for Technology in Education National Educational Technology Standards (2016), IowaCore (2010), Partnership for 21st Century Skills (2019), OECD Beceriler Çerçevesi'dir (2018). 21. yüzyıl becerileri ile ilgili yapılan çalışmalar hâlâ devam etmekte olup henüz uluslararası düzeyde ortak kabul edilen bir beceri çerçevesi bulunmamaktadır. Partnership for 21st Century Learning (P21) ve International Society for Technology in Education (ISTE) kuruluşlarının sunmuş olduğu beceri ve standartlar literatürde en çok benimsenen ve araştırmalarda kullanılan beceri çerçevesi olduğu görülmektedir (Anagün, 2018; Battelle for Kids, 2020; ISTE, 2016). Diğer taraftan ülkelerin gelecekte ihtiyaç duyulan nitelikli bireylerin yetiştirilmesi için öğretim programlarını becerileri kapsayacak şekilde düzenlemeye yöneldiği, öğretim programlarını yeniledikleri görülmektedir (Voogt ve Roblin, 2012). Bu açıdan, ülkelerin zorunlu eğitim sürecine yönelik belirledikleri öğretim programlarını güncelleyerek becerilerin daha erken yaşlarda kazanılmasına yönelik güncel çalışmalar yapması da önemli hâle gelmektedir. Türkiye'de de Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından becerilere yönelik 2011 (MEB, 2011) ve 2023 (MEB, 2023) yılında çalışmalar yapıldığı ve 2024 yılında kademeli olarak uygulamaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM)'nin beceriler çerçevesini kapsayan bir yapıda hazırlandığı ifade edilmektedir (MEB, 2025). TYMM, ulusal ve uluslararası eğitim sistemleri araştırılarak bugüne ve yarına destek olabilecek, toplumsal ve evrensel değerleri temel değerler olarak kabul eden bir program beklentisi doğrultusunda tasarlanmış bir programdır (Taşkın, 2025).

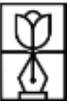
Türkiye gibi Finlandiya 2016, İngiltere 2022, Polonya 2025, İtalya 2025 gibi ülkelerin de öğretim programlarında yakın zamanda düzenlemeler olduğu görülmektedir (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı [Eurydice], 2026). Öğretim programları içerisinde Hayat Bilgisi dersi, güncel yaşantıda ihtiyaç duyulan becerileri kapsayan, temel bilgi ve değerlere yoğunlaşarak bireyin gelişimini hedefleyen bir derstir (Barth ve Demirtaş, 1997; Binbaşoğlu, 2003; Erdoğan, 2007; Kabapınar, 2007; Sadioğlu ve Kaya, 2018; Şahin, 2009). Bu ders, birçok ülkenin öğretim programında farklı adlarla yer almakla birlikte genel olarak vatandaşlık, yaşama becerilerine yönelik bilgiler, kültürel çeşitlilik, insan hakları, ahlaki ve küresel değerler, tarihî bilgiler içermektedir.

Alanyazında öğretim programlarının gelişim süreçlerini destekler nitelikte hazırlanması için farklı taksonomiler geliştirilmiştir. Bunlardan biri Bloom Taksonomisi'dir (BT). BT, 1956'da Bloom ve arkadaşları tarafından öğretim programlarındaki amaçların ortak bir sınıflandırılmaya dayandırılması ve öğrencilerde öğretim sürecinin sonunda ortaya çıkması planlanan değişikliklerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır (Krathwohl ve Anderson, 2010; Utari ve ark., 2011). Taksonomi ile kazanım ve hedefler düzeyinde ilişki kurularak değerlendirme sürecinde ortak yapı oluşturulması da sağlanmıştır (Krathwohl ve Anderson, 2010). Bilişsel öğrenme alanı olarak bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme basamaklarında sınıflandırılan BT zaman içerisinde üst düzey düşünme becerilerini ölçebilecek şekilde güncellenerek, 2001 yılında iki boyutlu bir taksonomi olarak Yenilenmiş Bloom Taksonomisi (YBT) adını almıştır (Anderson ve Krathwohl, 2001). YBT'nin bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutu olarak adlandırılan iki boyutu Şekil 1'de yer almaktadır (Anderson ve ark., 2014); OECD 2022).

Şekil 1. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi (Anderson ve ark., 2014)

Şekil 1’de görüldüğü üzere YBT’de dikey olarak sunulan bilgi boyutu; olgusal bilgi, kavramsal bilgi, işlemsel bilgi ve üstbilişsel bilgi olmak üzere 4 alt basamaktan oluşmaktadır. Yatay olarak sunulan bilişsel süreç boyutu ise; hatırlama, anlama, uygulama, çözümlleme, değerlendirme ve yaratma olmak üzere 6 alt basamaktan oluşmaktadır (Krathwohl, 2002; Utari ve ark., 2011). Alanyazınında öğretim programlarına yönelik yapılan araştırmalarda; Hayat Bilgisi Öğretimi Ders Programı (HBDÖP)’nin yıllara göre karşılaştırıldığı (Sevinç, 2025; Tekin, 2025), HBDÖP kazanımlarını Bloom Taksonomisi’ne göre incelendiği (Irmak, 2023; Güllühan ve Bekiroğlu 2018; Uğraş, 2025; Ünsal, 2024; Yıldırım, 2022), Hayat Bilgisi ders kitaplarının ve bu kitaplardaki ölçme değerlendirme yöntemlerinin analiz edildiği (Batmaz ve DüNDAR 2022; Demirci, 2022), HBDÖP’nin 21. yüzyıl becerileri kapsamında incelendiği (Bektaş ve ark., 2019; Çakır, 2025; Kıyıkçı, 2021; Zan, 2022) çalışmalara rastlanmıştır. Ancak tasarlanan program uygulamada yeni olması nedeniyle TYMM’ye yönelik yürütülen araştırmalar henüz sınırlı düzeydedir. TYMM değerler çerçevesine (Taşkın, 2025), beceri temelli matematik sorularına (Ünal ve Yaman-Ortaş, 2025) ve matematik kitabındaki etkinliklere (Altan ve ark., 2025), felsefi temellerine (Arslankara ve Arslankara, 2024), ölçme ve değerlendirmeye (Güneş ve ark., 2025), okul öncesi eğitim programlarındaki farklılaştırma uygulamalarına (Aydın, 2025) ilişkin araştırmalar dikkat çekmektedir.

Öte yandan TYMM'nin program yapısı ve hedeflediği yetkin ve erdemli insan profili (MEB, 2025) dikkate alınarak Hayat Bilgisi dersinin öğrencilere sadece bilgi kazandırmasının yetersiz kalacağı, üst düzey bilişsel becerileri de geliştirmesi bekleneceği düşünülmektedir. YBT, öğrenme çıktılarının hem bilgi hem de bilişsel süreç boyutlarını yapılandıran güçlü araçlardan biri olarak nitelenebilir. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersinin YBT'yi ne kadar desteklediğini ortaya koymak büyük önem taşımaktadır. Ayrıca hızla değişen dünyada bireylerin sadece akademik bilgiyle değil; eleştirel düşünme, iş birliği gibi 21. yüzyıl becerileriyle donatılmasının önemli olduğu belirtilebilir. Temel eğitimde Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin toplumsal hayata uyum sağlamasını ve temel becerileri kazanmasını amaçlayan kritik derstir. Bu dersi öğretimin programının 21. yüzyıl becerilerini ne düzeyde kapsadığını belirlemek, eğitimin niteliğini artırmak ve gelecekteki program güncellemelerine somut, veri temelli öneriler sunmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin güncel toplumsal ihtiyaçları karşılama gücü ve bireyin geleceğe hazırlık sürecindeki rolü dikkate alınarak TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin YBT ve 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde incelenmesine yönelik ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın amacı, TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda (1., 2. ve 3. sınıf) yer alan öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin 21. yüzyıl becerileri ve YBT kapsamında incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

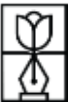
1. TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde 21. yüzyıl becerileri nasıl yer almaktadır?
2. TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri YBT'ye göre nasıl dağılım göstermektedir?

Yöntem

Araştırma sürecinde izlenen yöntem, araştırma deseni, veri toplama araçları, verilerin analizi ile ilgili bilgiler başlıklar hâlinde aşağıda sunulmuştur.

Araştırmanın Modeli

TYMM HBDÖP öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin YBT ile 21. yüzyıl becerileri kapsamında nasıl dağılım gösterdiğinin belirlenmesi amacıyla yürütülen bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, belirlenen olay, olgu veya durumun doğal ortamında, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi tekniklerle derinlemesine incelenmesine ve bütüncül bir şekilde anlamlandırılmasına olanak sağlayan bir araştırma çeşididir (Yıldırım ve Şimşek, 2022). Doküman analizi ise araştırmanın

konusuna uygun olan basılı veya dijital ortamda yazılı kaynakların incelenmesi ve bu incelemeye dayanarak araştırılan konuya yönelik çıkarımların yapılmasına dayanmaktadır (Corbin ve Strauss, 2008; Kırıl, 2020).

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veri toplamak için MEB resmî internet sitesinden yayınlanan TYMM HBDÖP (MEB, 2024) öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri YBT ve 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin öğrenme alanlarına göre dağılımına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1.

HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin sınıf seviyesi ve öğrenme alanlarına göre dağılımı (MEB, 2024)

Öğrenme alanı	1. sınıf		2. sınıf		3. sınıf	
	Öğrenme çıktısı	Süreç bileşeni	Öğrenme çıktısı	Süreç bileşeni	Öğrenme çıktısı	Süreç bileşeni
Ben ve okulum	4	6	4	11	3	5
Sağlığım ve güvenliğim	4	-	4	5	3	9
Ailem ve toplum	3	2	3	4	3	7
Yaşadığım yer ve ülkem	5	-	5	10	4	5
Doğa ve çevre	4	7	4	7	4	7
Bilim, teknoloji ve sanat	3	3	3	4	3	6
Toplam	23	18	23	41	20	39

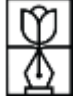
Tablo 1'de görüldüğü üzere TYMM HBDÖP'de tüm sınıf seviyelerinde 6 adet öğrenme alanı bulunmaktadır. Öğrenme alanlarının "Ben ve Okulum, Sağlığım ve Güvenliğim, Ailem ve Toplum, Yaşadığım Yer ve Ülkem, Doğa ve Çevre, Bilim, Teknoloji ve Sanat" başlıklarında olduğu görülmektedir. Sınıf seviyelerine göre öğrenme çıktılarının 1. ve 2. sınıflarda 23 adet, 3. sınıfta 20 adet olduğu görülmektedir. 3. sınıfta ortaya çıkan farklılığın "Ben ve Okulum, Sağlığım ve Güvenliğim, Yaşadığım Yer ve Ülkem" öğrenme alanlarında 1'er tane azalarak oluştuğu tespit edilmiştir. Sınıf seviyelerine göre süreç bileşenlerinin ise 1. sınıfta 18 adet, 2. sınıfta 41 adet, 3. sınıfta 39 adet olduğu görülmektedir.

TYMM HBDÖP, programın temel yaklaşım ve özel amaçlarında ifade edildiği üzere bütüncül bir planlama ile hazırlanmış beceri temelli bir programdır. Programda yer alan öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri birbirini tamamlayacak şekilde hazırlanmış olup, her öğrenme çıktısı alt boyutunda yer alan süreç bileşeni ile birlikte bütüncül bir şekilde ele alınmaktadır. Bu kapsamda programda yer alan öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin bütüncül olarak birbiriyle ilişkilendirildiği ve öğrenme yaşantılarında somut örneklerle programda yer aldığı görülmektedir (MEB, 2024).

Verilerin Analizi

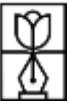
TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri YBT ve 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde incelendiği bu araştırmada, verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Tablo 1’de verilen öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin YBT’ye uygun bir şekilde analizinin gerçekleştirilmesinde Anderson ve ark., (2014) tarafından oluşturulan taksonomi içeriği kullanılmış, Tablo 2’de verilen açıklamalar kriter olarak belirlenmiştir.

Tablo 2.

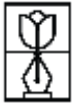
Yenilenmiş bloom taksonomisi boyutları ve açıklamaları (Anderson ve ark., 2014)

Bilgi boyutu	Bilişsel süreç boyutu					
<i>Olgusal bilgi</i>	<i>Hatırlama</i>	<i>Anlama</i>	<i>Uygulama</i>	<i>Çözümleme</i>	<i>Değerlendirme</i>	<i>Yaratma</i>
<i>Bir disiplinde yer alan problemleri çözebilmek için bilinmesi gerekli olan temel öğeler, terim, terminoloji ve özel alan bilgisidir.</i>	<i>Bilginin ilk öğrenildiği şekliyle, yorum yapmadan, ezberden tanınması ve hatırlanması sürecidir.</i>	<i>Öğrenilen bilginin yorumlanarak bütünleştirilmesi, kavramların tanımlanması, sınıflanması, karşılaştırılması ve açıklanması sürecidir.</i>	<i>Öğrenilen işlemsel bilgiden yararlanarak, bu bilginin yeni durumda kullanması sürecidir.</i>	<i>Bütünü oluşturan öğelerin ayrıştırılması, örgütlenmesi, ilişkilerin, farkların irdelenmesi sürecidir.</i>	<i>Var olan bilgi doğrultusunda yargılama yaparak karar verme sürecidir.</i>	<i>Bilgileri planlı bir şekilde birleştirerek anlamlı ve özgün eserler oluşturma/ tasarlama sürecidir.</i>
<i>Kavramsal bilgi</i>						
<i>Sınıflamalar, ilkeler, genellemeler, kuramlar, modeller, yapılar gibi organize edilmiş bilgiler arasında ilişki kurulmasını destekleyen bilgidir.</i>						
<i>İşlemsel bilgi</i>						
<i>Yapılacak bir işin nasıl yapılacağı ile ilgili gerekli olan bilgidir. İşin yapılmasıyla ilgili beceri, algoritma, yöntem, teknik ve özel alan a özgü ölçütleri içermektedir.</i>						
<i>Üstbilişsel bilgi</i>						
<i>Bireyin kendi bilişiyile ilgili sahip olduğu bilgidir.</i>						

Tablo 2’de YBT’nin boyutları ve açıklamaları görülmektedir. TYMM HBDÖP 1., 2. ve 3. sınıf düzeyindeki öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri bütüncül olarak ele alınmış Tablo 2’de verilen YBT’nin bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutu ile bu boyutların alt basamaklarında bulunan açıklamalar kriter alınarak analiz gerçekleştirilmiştir. YBT ile öğretim programında yer verilen amaçların ortak bir çerçevede sınıflandırılması önemsenmekle birlikte, öğretim sürecinin sonunda ortaya çıkması hedeflenen değişimlerin belirlenmesi de amaçlanmaktadır (Anderson ve ark., 2014). Bu amaç kapsamında YBT’ye dayalı kriterler bağlamında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri birlikte yorumlanarak verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

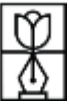
Araştırmada 21. yüzyıl becerileri kapsamında analizin gerçekleştirilmesinde ise P21’s Framework for 21st Century Learning ([P21 Resources | 21st Century Learning Resources | Battelle for Kids](#)) internet sitesinde yer alan açıklamalar kaynak alınarak, 21. yüzyıl becerilerini ve açıklamalarını içeren analiz tablosu hazırlanmıştır. Tablo 3’te sunulan 21. yüzyıl becerilerine yönelik açıklamalar kriter alınarak öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerindeki 21. yüzyıl becerilerinin analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.

21. yüzyıl becerileri ve açıklamaları (P21)

Öğrenme ve yenilik becerileri	Yaratıcılık/Yenilenme Yeni fikirlere ve farklı bakış açılarına duyarlı olurken, özgün, yeni, yaratıcı fikirleri hata içerse de döngüsel bir öğrenme fırsatı olarak görebilmek.	Eleştirel Düşünme/Problem Çözme Problem veya olası bir durum sürecinde analiz etme, yargılama, karar verme, parça bütün ilişkisi, sentez yapma gibi akıl yürütme becerilerini kullanarak en iyi çözüm yoluna ulaşabilmek.	İletişim ve İşbirliği Farklı iletişim becerilerini bir amaç için kullanabilmek ve ekip çalışmasında etkili, saygılı, esnek, uzlaşmacı bir şekilde yer alabilmek.		
Yaşam ve kariyer becerileri	Esneklik/Uyum Değişime, çeşitli rol ve sorumluluklara uyum sağlarken, belirsizlik durumlarında esnek olabilmek ve müzakere edebilmek.	Girişim/Özyönetim Kısa ve uzun vadeli hedefler belirleyerek, sorumlulukları önceliklendirirken, öğrenme süreci için yaşam boyu süren bir fırsat bakış açısına sahip olabilmek.	Sosyal/Kültürlerarası Beceriler İletişim becerilerinde dinleme ve konuşmanın önemini fark ederken, sosyal ve kültürel farklılıklara saygılı bir şekilde ekip içerisinde farklılıklara ve değerlere açık bir şekilde yer alabilmek.	Üretkenlik/Sorumluluk Bir amaca ulaşmak için planlama ve önceliklendirme yaparak, çoklu görevlere etkin bir şekilde katılıp sonuç aşamasına kadar destek olmak.	Liderlik/Sorumluluk Kendi dışındaki kişileri bir hedefe yönlendirmede etkili olmak ve sorumluluk hissetmek.
Bilgi/medya /teknoloji becerileri	Bilgi Okuryazarlığı Bilgi edinmek, bilgiyi kullanmak ve farklı kaynaklardan gelen bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirebilmek.	Medya Okuryazarlığı Medya ürünlerinin oluşturulması, erişim ve kullanımı konusunda gelişim sağlarken, medya ürünlerinin amacını belirleyebilmek.	Bilgi/İletişim Teknolojileri Yeterliliği Dijital teknolojileri bilgiyi araştırmak, düzenlemek, değerlendirmek ve iletmek için araç olarak kullanabilmek.		

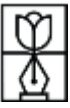
Tablo 3'te 21. yüzyıl becerileri ve açıklamaları görülmektedir. TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde ayrı ayrı değerlendirilerek, Tablo 3'te belirtilen kriterler kapsamında analiz edilmiştir. Beceri temelli hazırlanan programda öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin farklı becerileri bir arada içerebileceği dikkate alınarak öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri ayrı ayrı yorumlanmış ve analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin analizinde MAXQDA programından da yararlanılmış, bu program aracılığıyla görseller oluşturulmuştur. Araştırmacılar için yaratıcı veri analizi imkânı sunan MAXQDA, nitel ve nicel verilerin sistematik olarak düzenlenmesini, analiz edilmesini ve değerlendirilmesini sağlayan bir bilgisayar yazılım programıdır (Dereli, 2023).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada güvenilirliği sağlamak için öncelikle araştırmacılar tarafından alanyazın incelenerek oluşturulan YBT tablosu ve 21. yüzyıl becerileri tablosu iki alan uzmanı tarafından incelenmiştir. YBT tablosunda uzman görüşü sonrasında herhangi bir değişiklik yapılmazken, 21. yüzyıl becerileri tablosunda öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutu olan eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin açıklaması ayrıntılandırılmış, yaşam kariyer becerilerinin alt boyutu olan girişim ve özyönetim becerisinin açıklaması düzenlenmiştir. Uzman görüşleri neticesinde YBT'ye dayalı yapılacak analizde öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin bütüncül ele alınarak tek bir seferde kodlanması, 21. yüzyıl becerileri kapsamında gerçekleştirilecek analizde ise öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin ayrı ayrı ele alınarak birçok beceri kapsamında değerlendirilmesi ve bu kapsamda analizin gerçekleştirilmesi neticesine varılmıştır. Analiz tablosunun son halini almasının ardından iki araştırmacı tarafından öğrenme çıktısı ve süreç bileşenleri önce ayrı ayrı kodlanmış ardından araştırmacılar bir araya gelerek anlaşmazlıklar gözden geçirilmiş ve ortak kodlarda anlaşma sağlanmıştır. Kodlama sürecinin tamamlanmasından sonra Miles ve Huberman (1994)'in Görüş Birliği/ (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)x100 formülü kullanılarak güvenilirlik değerinin hesaplanmış ve güvenilirlik değeri %90 olarak bulunmuştur. Kodların uygun temalar altında birleştirilmesiyle kodlama süreci nihai hâlini almıştır.

Etik Kurul Onayı

"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının Analizi" başlıklı makale doküman analizi yöntemiyle yürütülmüş olması sebebiyle etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederiz.

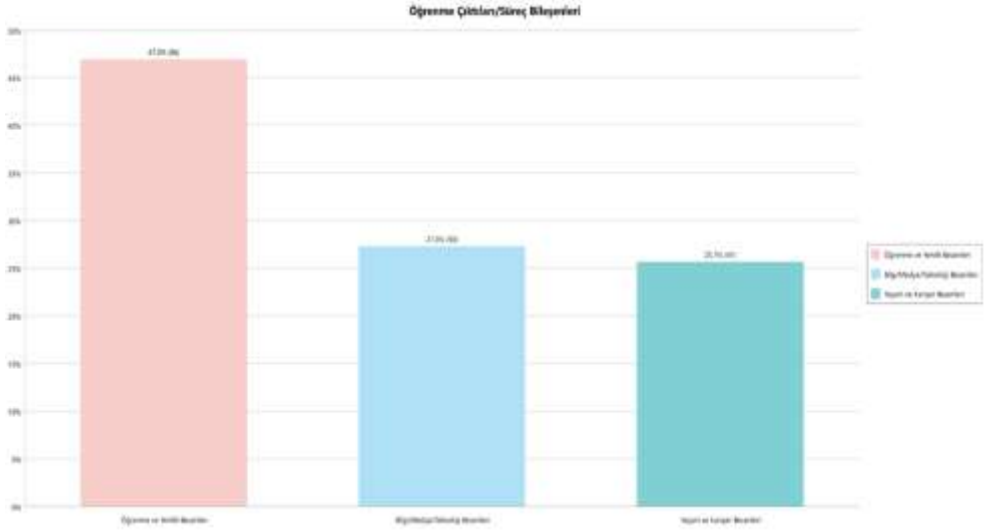

Bulgular

Araştırmanın bulguları alt araştırma soruları bağlamında sırasıyla aşağıda paylaşılmıştır.

TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Yer Alan 21. yüzyıl Becerileri

Araştırmanın bulgularına göre TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan 21. yüzyıl becerileri Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde P21

Şekil 2 incelendiğinde TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde en fazla öğrenme ve yenilik becerileri (f=86) yer alırken ikinci sırada bilgi/medya/teknoloji becerileri (f=50) ve üçüncü sırada yaşam ve kariyer becerilerinin (f=47) yer aldığı görülmektedir. 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alma durumlarına ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

Öğrenme ve yenilik becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.1.1. Öğretmeni ve arkadaşlarıyla tanışabilme.

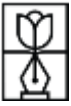
a) Öğretmeni ve arkadaşları kendilerini tanıtırken onları etkin bir şekilde dinler.

b) Öğretmenine ve arkadaşlarına kendisini tanıtırken sözlü ve sözsüz olarak etkileşim kurar.

Bilgi/medya/teknoloji becerilerine yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB. 1.2.4. Acil durumlarda yapılması gerekenleri belirleyebilme.

Cücü ve Çimşir, 2026 / İstanbul Eğitim Dergisi, (4), 79-109

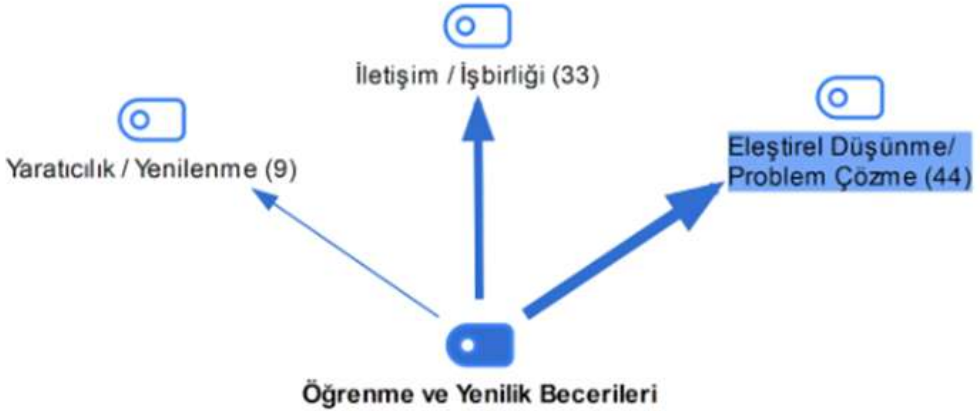
Yaşam ve kariyer becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB. 2.1.4. Sınıf içi karar alma süreçlerine katılım sağlayabilme.

- Sınıf içi karar alma süreçlerine katılır.
- Sınıf içi karar alma süreçlerine katkıda bulunur.
- Sınıf içi karar alma sürecini değerlendirir.

TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Yer Alan Öğrenme ve Yenilik Becerileri

TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan öğrenme ve yenilik becerileri Şekil 3'te sunulmuştur.

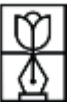

Şekil 3. HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Öğrenme ve Yenilik Becerileri

Şekil 3'te TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde öğrenme ve yenilik becerilerinin alt boyutlarından eleştirel düşünme/problem çözme becerisinin (f=44) en fazla yer aldığı belirlenirken, ikinci sırada iletişim/iş birliği becerilerinin (f=33) olduğu, en az yaratıcılık ve yenilenme becerisinin (f=9) yer aldığı görülmektedir. Öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan öğrenme yenilik becerilerinin alt boyutları aşağıda sunulmuştur.

Eleştirel düşünme/problem çözme becerisine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.1.1. Arkadaşlık ilişkilerini düzenleyebilme.

- a) Arkadaşlık ilişkilerini etkileyen duygu, düşünce ve davranışları fark eder.
- b) Arkadaşlık ilişkilerini etkileyebilecek duygu, düşünce ve davranışlarında gerekli değişiklikleri yapar.

İletişim/iş birliği becerisine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.5.1. Doğadaki varlıkların insan yaşamı için önemini yorumlayabilme.

- a) Doğadaki varlıkların insan yaşamındaki gerekliliğine dair örnekleri inceler.
- b) Doğadaki varlıkların insan yaşamına etkisini kendi cümleleri ile ifade eder.

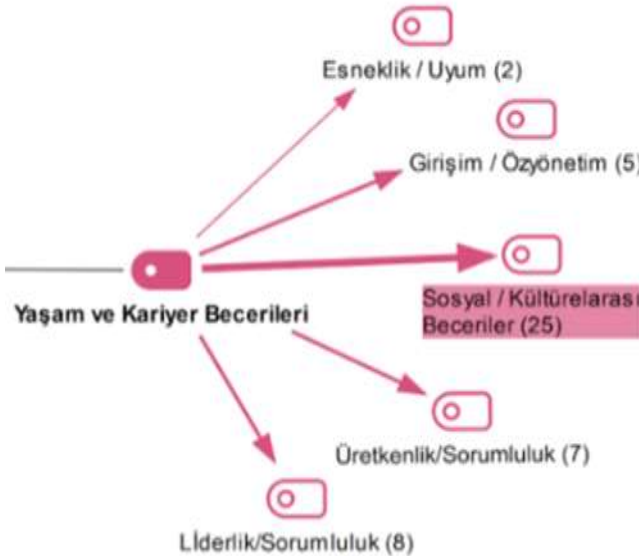
Yaratıcılık/yenilenme becerisine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.3.2. Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme.

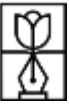
- a) Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için farkındalık projeleri geliştirir.
- b) Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için geliştirdiği farkındalık projelerini paylaşır.

TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Yer Alan Yaşam Kariyer Becerileri

TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan yaşam kariyer becerileri Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 4. HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Yaşam ve Kariyer Becerileri

Şekil 4'te TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yaşam ve kariyer becerilerinden sosyal/kültürel arası becerilerin (f=25) en fazla yer aldığı; sırasıyla liderlik/sorumluluk (f=8), üretkenlik/sorumluluk (f=7), girişim/özyönetim (f=5) becerilerinin takip ettiği, en az esneklik/uyum becerisinin (f=2) yer aldığı görülmektedir. Öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan yaşam ve kariyer becerilerinin alt boyutları aşağıda sunulmuştur.

Sosyal/kültürlerarası becerilere yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.1.3. Sınıf ve okul ortamında kurallara uygun davranabilme.

- Sınıf ve okul ortamındaki kuralları fark eder.
- Sınıf ve okul ortamında kurallara uygun davranışlar sergiler.

Liderlik/sorumluluk becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.3.3. Aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını çözümleyebilme.

- Aile içindeki görev ve sorumlulukları belirler.
- Aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını ilişkilendirir.

Üretkenlik/sorumluluk becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.3.2. Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme.

- Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için farkındalık projeleri geliştirir.
- Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için geliştirdiği farkındalık projelerini paylaşır.

Girişim/özyönetim becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

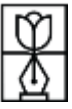
HB.3.1.1. Kendini geliştirmek istediği alana ilişkin plan yapabilme.

- Kendini geliştirmek istediği bir alanı belirler.
- Belirlediği alana ilişkin benzer deneyimleri inceler.
- Kendini geliştirmek istediği alana ilişkin yapılması gerekenlerle ilgili kısa ve uzun vadeli planlarını belirler.

Esneklik/uyum becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

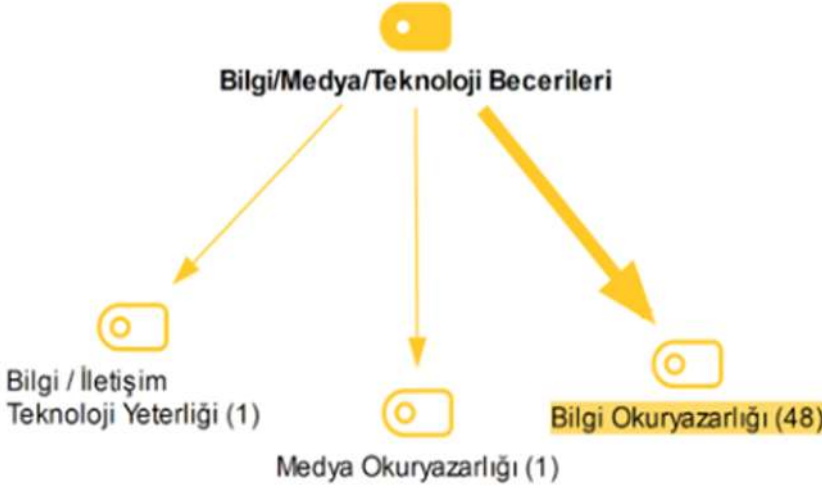
HB.2.1.1. Arkadaşlık ilişkilerini düzenleyebilme.

- Arkadaşlık ilişkilerini etkileyen duygu, düşünce ve davranışları fark eder.
- Arkadaşlık ilişkilerini etkileyebilecek duygu, düşünce ve davranışlarında gerekli değişiklikleri yapar.

TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Yer Alan Bilgi/Medya/Teknoloji Becerileri

TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan bilgi/medya/teknoloji becerileri Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Bilgi/Medya/Teknoloji Becerileri

Şekil 5'te görüldüğü üzere TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde bilgi/medya/teknoloji becerilerinden bilgi okuryazarlığı becerisinin (f=48) en fazla yer aldığı; medya okuryazarlığı (f=1) ve bilgi/iletişim teknoloji yeterliğinin (f=1) en az yer aldığı belirlenmiştir. Öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde yer alan bilgi/medya/teknoloji becerilerinin alt boyutları aşağıda sunulmuştur.

Bilgi okuryazarlığı becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

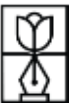
HB.3.5.4. Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgi toplayabilme.

- Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgileri bulur.
- Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik bulduğu bilgileri kaydeder.

Medya okuryazarlığı becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.6.2. Günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içerisindeki değişimini karşılaştırabilme.

- Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişimini belirler.

b) Teknolojik bir ürünün zaman içindeki değişiminin benzer ve farklı yönlerini listeler.

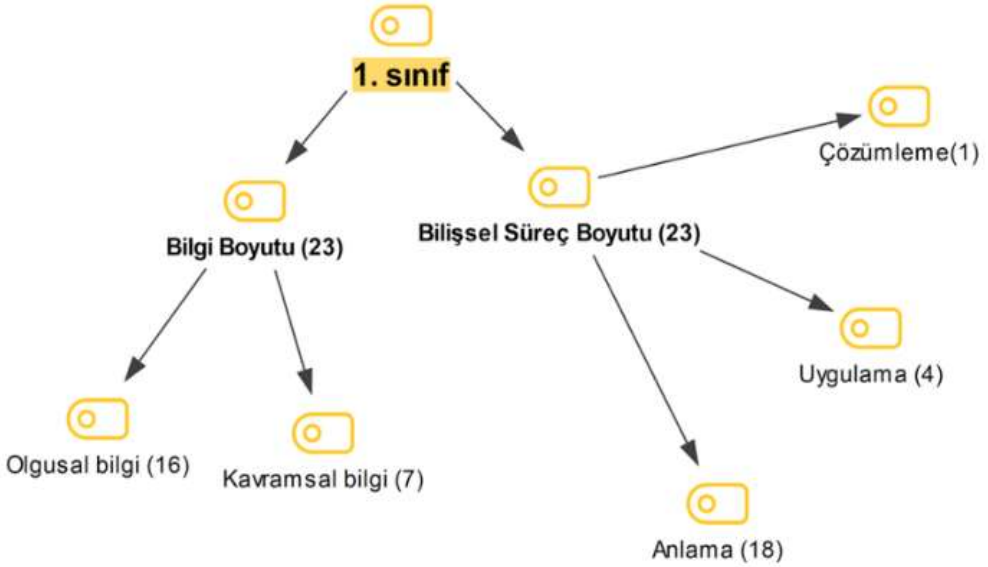
Bilgi/iletişim teknolojileri yeterliliği becerilerine yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.6.2. Teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilme.

a) Sunulan teknolojik bir konu hakkında merak ettiği soruları sorar.

TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin Sınıf Seviyeleri Kapsamında YBT'ye Göre Dağılımı

TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin 1. Sınıf seviyesi YBT kapsamında dağılımı Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6. 1. Sınıf HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin YBT'ye Göre Dağılımı

Şekil 6'da görüldüğü üzere TYMM 1. Sınıf HBDÖP öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin YBT kapsamında bilgi boyutunda daha fazla olgusal bilgi (f=16) düzeyinde yer alırken, az olmakla birlikte kavramsal bilgi (f=7) boyutunun da yer aldığı belirlenmiştir. Bilişsel süreç boyutunda ise daha fazla anlama (f=18) düzeyinde yer aldığı belirlenirken, az olmakla birlikte uygulama (f=4) ve çözümleme (f=1) boyutlarının da yer aldığı belirlenmiştir. YBT kapsamında sınıflandırılan 1. sınıf öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

Olgusal bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.1.3. Sınıf ve okul ortamında kurallara uygun davranabilme.

a) Sınıf ve okul ortamındaki kuralları fark eder.

b) Sınıf ve okul ortamında kurallara uygun davranışlar sergiler.

Kavramsal bilgiye yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.1.2.2. Kişisel alanının sınırlarını belirleyebilme.

Anlama boyutuna yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.1.4.1. Yaşadığı yerin ve ülkemizin genel özelliklerini açıklayabilme.

Uygulama boyutuna yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.1.3.2. Aile yaşamında nezaket ve görgü kurallarına uygun davranabilme.

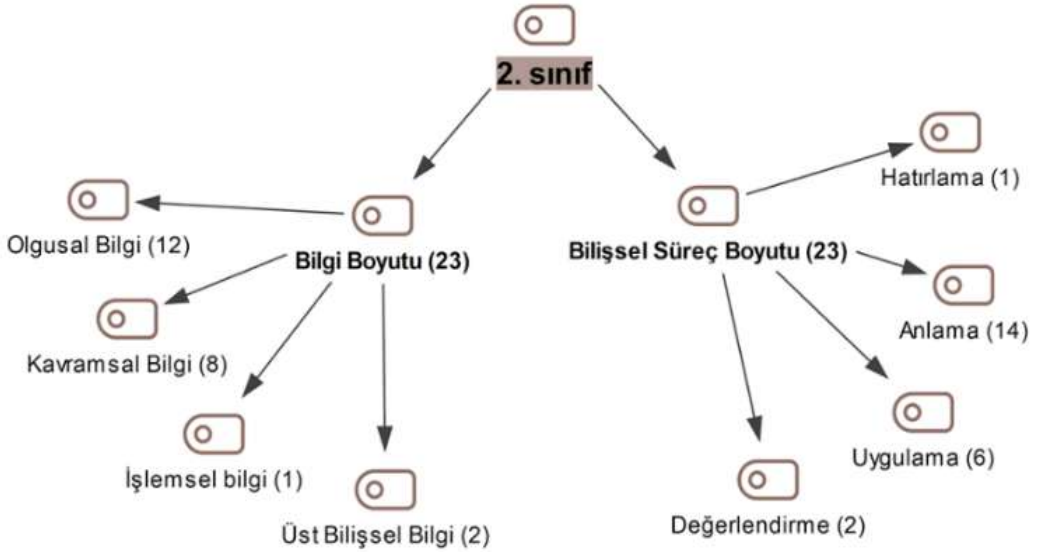
Çözümleme boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.1.3.3. Aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını çözümleyebilme.

a) Aile içindeki görev ve sorumlulukları belirler.

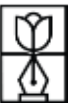
b) Aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını ilişkilendirir.

TYMM 2. Sınıf HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin YBT kapsamında dağılımı Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. 2. Sınıf HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin YBT'ye Göre Dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde TYMM 2. Sınıf HBDÖP öğrenme çıktısı ve süreç bileşenleri YBT kapsamında bilgi boyutunda daha fazla olgusal bilgi (f=12) düzeyinde yer aldığı, sonrasında sırasıyla kavramsal bilgi (f=8), üstbilişsel bilgi (f=2) ve işlemsel bilginin (f=1) yer aldığı görülmektedir. Bilişsel süreç boyutunda ise daha fazla anlama (f=14) düzeyi yer alırken, sonrasında sırasıyla uygulama (f=6),

değerlendirme (f=2) ve hatırlama (f=1) düzeylerinin yer aldığı görülmektedir.

Olgusal bilgiye yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.2.2.3. Temel trafik işaret levhalarını tanıyabilme.

Kavramsal bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.3.1. Ailenin önemini yorumlayabilme.

- a) Ailenin önemine ilişkin verilen örnekleri inceler.
- b) Ailenin önemine ilişkin yaptığı çıkarımları kendi cümleleri ile ifade eder.

İşlemsel bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.1.3. Öğretmen ve arkadaşlarıyla etkili iletişim kurabilme.

- a) Öğretmen ve arkadaşlarını etkin şekilde dinler.
- b) Öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim sürecinde duygu ve düşüncelerini ifade eder.
- c) Öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kurallarına uygun sözlü ve sözsüz etkileşim kurar.

Üst bilişsel bilgiye yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.2.2.2. Kişisel alanının sınırlarını koruyabilme.

Anlama boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.2.1. Sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme.

- a) Sağlıklı büyüme ve gelişme için yapılması gerekenleri belirler.
- b) Alışkanlıklarını belirler.
- c) Sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi belirler.

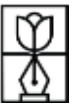
Uygulama boyutuna yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.2.2.2. Kişisel alanının sınırlarını koruyabilme.

Değerlendirme boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.2.5.4. Kaynakları tasarruflu kullanmanın önemini değerlendirebilme.

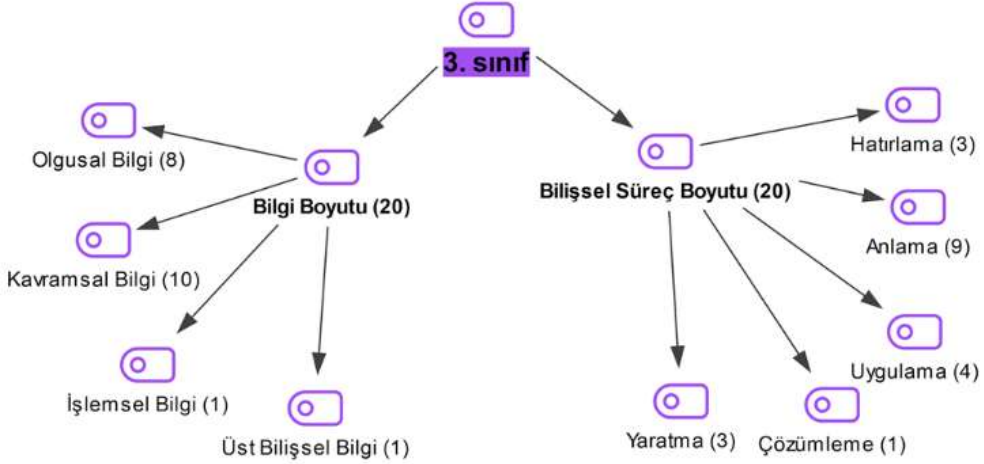
- a) Kaynakları kullanırken davranışlarını gözden geçirir.
- b) Kaynakları tasarruflu kullanmaya yönelik çıkarımlarda bulunur.

Hatırlama boyutuna yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.2.2.3. Temel trafik işaret levhalarını tanıyabilme.

TYMM 3. Sınıf HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin YBT kapsamında dağılımı Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. 3. Sınıf HBDÖP Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin YBT'e Göre Dağılımı

Şekil 8’de TYMM 3. Sınıf HBDÖP öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinin YBT kapsamında bilgi boyutunda daha fazla kavramsal bilgi (f=10) ve olgusal bilgi (f=8) düzeyinde yer aldığı, sonrasında sırasıyla üst bilişsel bilgi (f=1) ve işlemsel bilginin (f=1) yer aldığı görülmektedir. Bilişsel süreç boyutunda ise daha fazla anlama (f=9) düzeyi yer alırken, sonrasında sırasıyla uygulama (f=4), yaratma (f=3), hatırlama (f=3), çözümleme (f=1) düzeylerinin yer aldığı görülmektedir.

Olgusal bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.2.1. Sağlığını korumaya yönelik davranışlarını düzenleyebilme.

a) Sağlığını korumaya yönelik davranışları fark eder.

b) Sağlığını korumak için uygun olmayan davranışlarında değişiklik yapar.

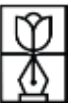
Kavramsal bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.1.2. Okuldaki hak ve sorumluluklarına uygun davranabilme.

Üst bilişsel bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.1.1. Kendini geliştirmek istediği alana ilişkin plan yapabilme.

a) Kendini geliştirmek istediği bir alanı belirler.

b) Belirlediği alana ilişkin benzer deneyimleri inceler.

c) Kendini geliştirmek istediği alana ilişkin yapılması gerekenlerle ilgili kısa ve uzun vadeli planlarını belirler.

İşlemsel bilgiye yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.5.2. Krokiyi kullanarak bulunduğu yerin konumunu algılayabilme.

a) Krokiyi kullanarak bulunduğu yerin konumunu belirler.

b) Bulduğu yerin konumsal görselleştirmesini yapar.

Anlama boyutuna yönelik örnek aşağıda yer almaktadır:

HB.3.4.1. Yakın çevresindeki tarihî mekân ve doğal güzelliklerin korunmasının önemini fark edebilme.

Uygulama boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.3.2. Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme.

a) Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için farkındalık projeleri geliştirir.

b) Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için geliştirdiği farkındalık projelerini paylaşır.

Hatırlama boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.5.4. Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgi toplayabilme.

a) Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgileri bulur.

b) Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik bulduğu bilgileri kaydeder.

Yaratma boyutuna yönelik örnekler aşağıda yer almaktadır:

HB.3.2.3. Trafik kurallarına uymanın önemine ilişkin özgün ürünler oluşturabilme.

a) Trafik kurallarına uymanın önemini belirler.

b) Trafik kurallarına uyma ile güvenliği arasında ilişki kurar.

c) Trafik kurallarına uymanın önemine ilişkin özgün bir ürün oluşturur.

Çözümleme boyutuna yönelik örnekler:

HB.3.3.1. Aile ve toplum arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme.

a) Ailenin özelliklerini belirler.

b) Toplumun özelliklerini belirler.

c) Aile ve toplum arasındaki ilişkiyi belirler.

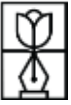

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

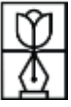
Bu bölümde araştırmada 2024 yılında kademeli olarak uygulamaya konulan TYMM HBDÖP 1., 2., ve 3. sınıf düzeyinde incelenerek öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin 21. yüzyıl becerileri ve YBT kapsamında analizi ile ortaya çıkan sonuçlar ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış, öneriler sunulmuştur.

Bu araştırmada TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde 21. yüzyıl becerilerinden en fazla öğrenme ve yenilik becerilerinin yer aldığı belirlenmiştir. Bilgi/medya/teknoloji becerileri ve yaşam ve kariyer becerilerinin de daha az olmakla birlikte öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerinde yer aldığı belirlenmiştir. Eldeki araştırmaya benzer şekilde Çakır (2025), 2024 HBDÖP’de en fazla öğrenme yenilik becerilerinin yer aldığını, bilgi/medya/teknoloji becerilerinin ise en az yer alan beceriler olduğunu belirtmektedir. Koç (2020), 2018 HBDÖP’de yaşam becerilerinin sınırlı düzeyde yer aldığını belirtirken; Kıyıkçı (2021), 2018 HBDÖP’deki kazanımlarda öğrenme yenilik becerilerinin daha fazla yer aldığını, bilgi/medya/teknoloji okuryazarlığı becerisinin ise en az yer alan beceri olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmada alanyazınla benzer şekilde yenilenen HBDÖP’de 21. yüzyıl becerilerinin tamamıyla eşit olarak yer almadığı ve öğrenme çıktısı süreç bileşenlerinde eşit dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Hayat Bilgisi dersinin günlük yaşamla oldukça ilişkili olduğu gözetilerek bu öğretim programında öğrenme ve yenilik becerilerinin bireylerin gelişiminde ve günlük yaşamda karşılaşılan güncel durumlarla daha fazla ilişkili olduğu düşünülebilir.

21. yüzyıl becerilerin alt boyutları kapsamında HBDÖP öğrenme ve yenilik becerilerinde eleştirel düşünme/problem çözme ve iletişim/iş birliği becerilerinin daha fazla yer aldığı, yaratıcılık ve yenilenme becerisinin ise oldukça sınırlı düzeyde olduğu görülmüştür. Bu noktada HBDÖP’nin, TYMM Modeli Ortak Metni’nde (MEB, 2025) belirtilen üst düzey düşünme becerilerinden problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme hedefi ile örtüştüğü söylenebilir. Yaşam ve kariyer becerilerinde sosyal/kültürlerarası becerilerin daha fazla yer aldığı, liderlik/sorumluluk, üretkenlik/sorumluluk, girişim/özyönetim, esneklik/uyum becerilerinin ise oldukça sınırlı düzeyde olması düşündürücüdür. Öte yandan bilgi/medya/teknoloji becerilerinde bilgi okuryazarlığı becerisini daha fazla yer aldığı, medya okuryazarlığı ve bilgi/iletişim teknoloji yeterliğinin ise oldukça sınırlı düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçların TYMM Ortak Metni’nde (MEB, 2025) belirtilen üst düzey düşünme becerilerini tam olarak karşıladığı; ancak okuryazarlık becerileri ve sosyal duygusal öğrenme becerileri ve öğretim programına entegre edilen eğitim anlayışını kısmen karşıladığı söylenebilir. Bununla birlikte becerileri destekleyen genel anlayışın üst eğitim kademelerinde daha yoğun desteklediği düşünülebilir.

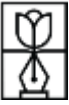
Çakır (2025), araştırmasında benzer şekilde öğrenme ve yenilik becerilerinde eleştirel düşünme/problem çözme ve iletişim becerilerinin tüm sınıf düzeyinde fazla yer aldığını ancak yaratıcılık becerisinin ise sınırlı olduğunu belirtmektedir. Bektaş ve ark., (2019), 2018 HBDÖP'yi 21. yüzyıl becerileri kapsamında inceledikleri araştırmalarında programda iletişim/iş birliği becerilerinin daha fazla yer aldığını, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin sınırlı düzeyde kaldığını ifade etmektedirler. Kıyıkçı (2021), 2018 HBDÖP kazanımlarını incelediği araştırmada; tüm sınıf düzeyleri için kazanımlarda öğrenme yenilik becerilerinin daha fazla yer aldığını, alt boyutlarından ise eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin daha fazla yer aldığını, bilgi/medya/teknoloji okuryazarlığı becerisinin ise programda en az yer alan beceri olduğunu ifade etmektedir. Akkaya (2023), 2018 ve 2023 HBDÖP'leri karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmasında arasında bazı kelime ve kavramlar dışında değişiklik olmadığını, sınırlı sayıda kazanımda (6) beceriler boyutunda değişiklik yapıldığı belirtirken; Aktay ve Çetin (2019), 2015, 2017 ve 2018 HBDÖP'leri inceledikleri araştırmalarında, üç farklı yıla ait programlarda beceriler düzeyinde bir değişimin olmadığını belirtmektedir. Erbil ve Doğan (2019), araştırmalarında liderlik, sorumluluk, esneklik, uyum becerilerinin HBDÖP'de yer almadığına yönelik öğretmen görüşlerinin olduğunu ifade ederken; Zan (2022), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini vurguladığını ve programının beceriler boyutunda geliştirilmesi gerektiğine yönelik görüşleri olduğunu ifade etmektedir. Ancak bu durum öğretmenlerin program okuryazarlığı becerisine sahip olup olmaması ile de ilişkili olarak değerlendirilebilir. Eldeki araştırmada yenilenen 2024 HBDÖP'de 21. yüzyıl becerilerinin uygulamada olan bir önceki programlardan beceriler boyutunda çok farklı olmadığı ve bazı 21. yüzyıl becerilerinin oldukça sınırlı düzeyde kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda becerilerin gittikçe önem kazandığı günümüzde bireyin toplumsallaşmasında önemli yeri olan HBDÖP'nin beceriler çerçevesi açısından yeniden gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca araştırma sonucunda öğrenme çıktılarında yaratıcılık/yenilenme, medya okuryazarlığı ve BİT yeterliğinin oldukça sınırlı düzeyde yer aldığı sonucuna dayalı olarak, HBDÖP'nin TYMM'nin beceri odaklı eğitim anlayışı ile tam olarak örtüşmediği ifade edilebilir. Temel eğitim sürecinde Hayat Bilgisi dersinin bireylere yaşam becerilerini kazandırmakla birlikte onları hayata hazırlamak yönünde mihver bir ders olarak önemli görüldüğü düşünüldüğünde, öğrenme çıktılarının beceriler kapsamında geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılabileceği söylenebilir.

Bu araştırmada HBDÖP 1. sınıf düzeyinde öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin bilgi boyutunda olgusal bilginin, bilişsel süreç boyutunda anlama boyutunun; 2. sınıf düzeyinde bilgi boyutunda olgusal bilginin, bilişsel süreç boyutunda anlama boyutunun; 3. sınıf düzeyinde bilgi boyutunda kavramsal bilginin, bilişsel süreç boyutunda anlama boyutunun daha fazla belirtildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak Yıldırım (2022), 2015 ve 2018 HBDÖP kazanımlarının hatırlama ve anlama basamağında yoğunlaştığını ve yaratma basamağında hiç kazanım bulunmadığını; Güllühan ve Bekiroğlu (2018), 2018 HBDÖP 3. sınıf düzeyi kazanımlarının daha çok bilişsel alan boyutunda olduğunu, ancak anlama ile kavramsal bilgi boyutunda da kazanımların yer aldığını; İrmak (2023), 2018 HBDÖP 2. sınıf kazanımlarının bilgi boyutunda kavramsal ve işlemsel bilgi, bilişsel süreç boyutunda ise anlama ve uygulama basamaklarında olduğunu belirlemişlerdir. Akkaya (2023), 2018 ve 2023 HBDÖP'leri karşılaştırdığı araştırmasında programların kazanım boyutunda farklı olmadığını, 2023 programında 6 adet kazanımın sınırlı düzeyde açıklamalarla yenilendiğini ancak dikkat çeken bir yeniliğin olmadığını belirtmiştir. Uğraş (2025), 2024 HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerini YBT ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine göre incelediği araştırmasında; bilişsel boyutta 1. sınıf için anlama, 2. sınıf için uygulama ve 3. sınıf için uygulama, çözümlleme ve değerlendirme boyutlarında olduğunu belirtmektedir. Ünsal (2024), 2023 ve 2024 HBDÖP amaçlarının taksonomik analizini yaptığı araştırmada; programların bilişsel düzeyde ağırlık kazandığını, duyuşsal ve psikomotor düzeyde öğretim amacının yer almadığını ifade etmektedir. Araştırmada ayrıca 2024 HBDÖP'nin bilişsel düzeyde üst aşamaya yükseldiği, duyuşsal alan özelliklerinin ise gerilediği belirtilmektedir. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde daha önceki öğretim programlarındaki kazanımlarla bu araştırmada TYMM HBDÖP öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinin incelenmesi ile yürütölen araştırma sonuçlarında benzerlikler olmakla birlikte kısmen de olsa farklılaştığı görölmektedir. Bu farklılığın sebebinin bu araştırmada sınıf düzeyi kapsamında ayrı ayrı inceleme yapılmasına ve/veya TYMM'nin genel olarak daha fazla beceri temelli olarak tasarlanmış olmasına bağlı olduğu düşünölebilir.

Bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıda belirtilen öneriler sunulabilir:

- TYMM HBDÖP'ye ilişkin meta-analiz çalışması önerilebilir.
- Öğretim programında kullanılması önerilen Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan içerikler ve etkinliklerinin YBT ve 21. yüzyıl becerileri kapsamında incelenmesi önerilebilir.
- HBDÖP ve ders kitapları içerikleri hakkında YBT ve 21. yüzyıl becerileri açasından sürecin yürütöcüsü olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı nitel araştırmalar tasarlanabilir.

- TYMM HBDÖP'nin farklı ülkelerin öğretim programları ile karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmalar tasarlanabilir.

Etik Beyan

Bu makale, 28-30 Mayıs 2025 tarihli Uluslararası İstanbul Eğitimin Geleceği Kongresi'nde sözlü olarak sunulan ancak tam metni yayımlanmayan "*Hayat Bilgisi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin (1, 2, 3. Sınıf) 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Analizi*" başlıklı bildirinin içeriği geliştirilerek üretilmiş hâlidir. Bu araştırmanın bütün aşamalarında (hazırlık, literatür taraması, veri toplama, veri analizi, sunum) bilimsel etik, ilke ve kurallara uygun davrandığımızı; bu çalışma kapsamında yararlanılan eserlerin tamamına kaynakçada yer verdiğimizizi; verileri kullanırken veriler üzerinde bir değişiklik yapmadığımızı; araştırmanın intihal içermediğini; [Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi](#) ile [Yayın Etiği Komitesi \(COPE\) İlkelerinin](#) tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimizi beyan ederiz. Araştırmayla ilgili beyana aykırı herhangi bir durumun saptanması durumunda ortaya çıkabilecek ahlaki ve hukuki bütün sonuçları kabul edeceğimizi beyan ederiz.

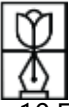
Çıkar Çatışması Beyanı

"*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının Analizi*" başlıklı makalenin hiçbir şahıs, kurum ve kuruluş ile bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Beyanı

"*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının Analizi*" başlıklı makalenin yazarları olarak katkı oranlarının aşağıda belirtildiği gibi olduğunu beyan ederiz.

- 1.Fikir/Kavram (Araştırma için fikir ya da hipotezin oluşturulması)
- 2.Tasarım/Dizayn (Araştırma sonucuna ulaşmak için yöntemin planlanması)
- 3.Denetleme/Danışmanlık (Araştırmanın organizasyonu ve seyrinin gözetimi için sorumluluk alınması)
- 4.Kaynaklar (Araştırma için personel, katılımcı, mekân, finansal kaynak, araç gereç sağlanması)
- 5.Malzemeler (Araştırma için malzeme temin edilmesi)
- 6.Veritoplama/İşleme (Araştırma verisinin toplanması ve verinin işlenmesi)
- 7.Analiz/Yorum (Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması)
- 8.Literatür Taraması (literatür taraması için sorumluluk alınması)
- 9.Makale Yazımı (Araştırmanın tümü veya asıl bölümünün yazımı için sorumluluk alınması)

10.Eleştirel İnceleme (Araştırmayı teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil, aynı zamanda entelektüel ve akademik içerik açısından araştırma üzerinde eleştirel inceleme yapılması)

Tablo 4

Yazar katkı beyanı

Katkı veren yazar	Katkı türü ve katkı oranı
Hatice Cücü	1-2-4-5-6-7-8-9-10 %60
Serap Çimşir	2-3-4-5-7-8-9-10 %40

Destek ve Teşekkür Beyanı

"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının Analizi" başlıklı makale için herhangi bir destek ve teşekkür beyanımız bulunmamaktadır.

Kaynakça

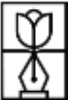
- Akkaya, A. (2023). 2018 ve 2023 Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 4(1), 60-69.
- Aktay, S. ve Çetin, H. S. (2019). 2015, 2017 ve 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 577-600. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548537>
- Altan, A., Topuz, F., Özdemir, A. Ş. ve Bahadır, E. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 5. sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklerin Amerikan ulusal matematik öğretmenleri konseyi süreç standartları ile analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, (3), 337-365. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1809161>
- Anagün, S. S. (2018). Teachers' perceptions about the relationship between 21st century skills and managing constructivist learning environments. *International Journal of Instruction*, 11(4), 825-840.
- Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). *21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries*. <https://doi.org/10.1787/19939019>
- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R.E., Pintrich, P. R., Raths, J. & Wittrock, M. C. (2014). *Öğrenme öğretim ve değerlendirme ile ilgili bir sınıflama: Bloom'un eğitimin hedefleri ile ilgili sınıflamasının güncelleştirilmiş biçimi*. (D. A. Özçelik, Çev.). Pegem Yayıncılık.
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: complete edition*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Arslankara, V. B. ve Arslankara, E. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli'nin felsefi temelleri: ontolojik, epistemolojik ve aksiyolojik bakış açılarından bir değerlendirme. *İstanbul Eğitim Dergisi*, 1(1), 121-145. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1557889>
- Aydın, D. (2025). TYMM okul öncesi eğitim programı öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan farklılaştırma uygulamalarının incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 54(248), 2053-2094. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1586845>
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- Batmaz, M. C. ve DüNDAR, H. (2022). Hayat bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesi. *International Journal Of Social Science Research*, 11(1), 17-39.
- Battelle for Kids. (2020). Frameworks & Resources. <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>
- Bektaş, M., Sellum, F. S. ve Polat, D. (2019). 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programının 21. yüzyıl öğrenme ve yenilikçilik becerileri açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*. 9 (1), 129-147.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M. & Rumble, M. (2011). Defining twenty-first century skills. *In Assessment and teaching of 21st century skills* (pp. 17-66). Dordrecht: Springer Netherlands.

- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). Techniques and procedures for developing grounded theory. *Basics of Qualitative Research, 3rd ed.*; Sage: Thousand Oaks, CA, USA, 860-886.
- Çakır, O. (2025). 2024 hayat bilgisi dersi öğretim programı öğrenme çıktılarının 21. yüzyıl becerileri bağlamında değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 54(246), 837-878.
- Demirci, K. (2022). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programının ve ders kitaplarının duyuşsal kazanımlar ve sosyal ve duygusal beceriler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Dereli, A. B. (2023). Maxqda: yaratıcı veri analizi üzerine notlar, *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 150-153. <https://doi.org/10.53495/e-kiad.1319405>
- EnGauge. (2003). *enGauge21st Century Skills*. https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf
- Erbil, B. A. ve Doğan, B. (2019). İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programı için öğretmenlerin görüşlerine göre ortaya çıkan ihtiyaçlar. *Journal of Education, Theory and Practical Research*, 5(1), 14-26.
- Erdoğan, M. (2007). Yeni geliştirilen dördüncü ve beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının analizi: nitel bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 221-259.
- Eurydice, (2026). *National Education Systems*. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia>
- Güllühan, N. Ü. ve Bekiroğlu, D. (2018). 2018 hayat bilgisi öğretim programının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alan açısından incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 6(1), 24-36.
- Güneş, İ., Dursun, F. ve Alcı, B. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ortaokul matematik dersi öğretim programında ölçme ve değerlendirme yaklaşımının analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, (2), 132-159. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1648231>
- IowaCore. (2010). *K-12 21st Century Skills*. Retrieved from <https://www.educateiowa.gov/sites/files/ed/documents/K>
- Irmak E. (2023). *2.sınıf hayat bilgisi ders kitabı ünite değerlendirme sorularının ve ders kazanımlarının yenilenmiş bloom taksonomisine göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.
- ISTE (International Society for Technology in Education), (2016). *About ISTE* http://www.iste.org/docs/Standards-Resources/istestandards_students_2016_onesheet_final.pdf?sfvrsn=0.23432948779836327
- Joyes, C., Rossignoli, S., ve Amonoo-Kuofi, E. F. (2019). *21st century skills: evidence of issues in definition, demand and delivery for development contexts*. <https://hdl.handle.net/20.500.12413/14674>
- Kabapınar, Y. (2007). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Maya Akademi.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Süirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kıyıkçı, A. (2021). *2018 Hayat bilgisi öğretim programlarının ve uygulamalarının öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırma durumlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

- Koç, E. S. (2020). Yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersi öğretim programlarında yer alma durumu. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 605-624.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into practice*, 41(4), 212-218. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4104_2
- Krathwohl, D. R. & Anderson, L. W. (2010). Merlin C. Wittrock and the revision of Bloom's taxonomy. *Educational Psychologist*, 45(1), 64-65. <https://doi.org/10.1080/00461520903433562>
- Lamb, S., Maire, Q., & Doecke, E. (2017). *Key skills for the 21st century: An evidence-based review*. NSW Government.
- MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. (2011). *MEB 21. yüzyıl öğrenci profili*. https://www.meb.gov.tr/earged/earged/21.%20yüzyil_og_pro.pdf
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2023). *21. yüzyıl becerilerine yönelik araştırma raporu*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/11153521_21.yüzyil_becerileri_ve_degerlere_yonelik_arastirma_raporu.pdf
- MEB, (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ders/hayat-bilgisi-dersi>
- MEB. (2025). *Türkiye yüzyılı maarif modeli ortak metni*. https://tymm.meb.gov.tr/upload/brosur/ortak_metin.pdf
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. <https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20>
- Partnership for 21st Century Learning [P21]. (2019). *Framework for 21st century learning definitions*. http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBFK.pdf
- Sadioğlu, Ö. ve Kaya, B. (2018). *2009 ve 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının engellilere yönelik farkındalık oluşturması açısından incelenmesi*. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31(1), 153-176
- Sevinç, M. (2025). *2005, 2023 ve 2024 maarif modeli hayat bilgisi programlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak karşılaştırmalı analizi*. [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye'de hayat bilgisi dersi programlarının gelişimi. *The Journal of International Social Research*, 2(8), 402-410.
- Taşkın, S. (2025). Türkiye yüzyılı maarif modeli'nde değerler eğitimi yaklaşımının analizi. *İstanbul Eğitim Dergisi*, (2), 160-180. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1640604>
- Tekin, M. (2025). *2023 -2024 Hayat bilgisi öğretim programlarının Karşılaştırılması*. [Yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Uğraş, H. (2025). Türkiye yüzyılı maarif modeli hayat bilgisi dersi öğretim programındaki öğrenme çıktılarının, yenilenmiş bloom taksonomisi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine göre değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 20.

- Utari, R., Madya, W. & Pusdiklat, K. N. P. K. (2011). Taksonomi bloom. *Jurnal: Pusdiklat KNPk*, 766(1), 1-7.
- Ünal, A. ve Yaman-Ortaş, B. (2025). Beceri temelli matematik sorularına ilişkin matematik öğretmenlerinin görüşleri. *İstanbul Eğitim Dergisi*, (3), 366-392. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1807683>
- Ünsal, H. (2024). İlkokul hayat bilgisi dersi 2023 ve 2024 öğretim programlarındaki öğretim amaçlarının taksonomik analizi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(7), 20242-20242.
- Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences. *Implications for national curriculum policies. Journal of curriculum studies*, 44(3), 299-321. <https://doi.org/10.1080/00220272.2012.668938>
- Yıldırım, G. (2022). 2015 ve 2018 Hayat bilgisi öğretim program kazanımlarının taksonomik incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(233), 665-687.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2022). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (13. baskı). Seçkin Yayıncılık
- Zan, T. (2022). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.